

Список використаних джерел

1. Доронін А. В. Методологічна основа міждисциплінарного дослідження поведінки суб'єктів господарювання // Економіка розвитку. – 2005. – №2(34). – С. 4-8.
2. Доронін А.В. Система детермінації поведінки персоналу // Наукові праці Донецького національного технічного університету. Серія: економічна. Вип. 95. – Донецьк: ДонНТУ, 2006. – С. 21-22.
3. Лепеко Т. Поведінковий підхід до вибору методів впливу на персонал підприємства / Т. Лепейко, О. Миронова // Економіка розвитку. – 2007. – №4. – С. 84-86.
4. Криворучко А.С. Модель організаційної культури підприємства, спрямованої на саморозвиток його персоналу // Проблеми науки. – 2009. – №5. – С. 36-39.

Annotation. *The article is considered the behavior aspect of personnel management. The essence of the labour behavior of worker is defined. The factors of influence on the labour behavior of personnel of organization is summarized.*

Key words: *behavior of person, mizhdisciplinarniy approach, labour behavior of worker, individual descriptions of personnel, factors of influence.*

13

УДК 331.6:631(477.83)

О.Ю. Бідяк, аспірант, Закарпатський інститут АПВ, м. Берегове

**ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ТРУДОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ
ЗАКАРПАТСЬКОЇ ОБЛАСТІ**

Проаналізовано стан трудового потенціалу Закарпатської області, визначено ефективність використання трудового потенціалу аграрного сектору.

Ключові слова: *зайнятість, трудовий потенціал аграрного сектору.*

Постановка проблеми. Нинішній стан соціально-економічного розвитку України не забезпечує повного та ефективного використання трудових ресурсів, як в цілому по країні так і в окремих її областях. Це підтверджується зростанням чисельності безробітних та працюючих неповний робочий тиждень або день, високою зайнятістю у низько ефективних, з загальнодержавної точки зору, галузях народного господарства, в тому числі в особистому підсобному сільському господарстві. Ефективність використання наявного трудового потенціалу, забезпечення зайнятості адекватної сучасним світовим тенденціям сьогодні є надзвичайно важливою проблемою для України та її областей. Її вирішення дасть змогу поліпшити національну структуру зайнятості, забезпечить розвиток та використання трудового потенціалу.

Аналіз публікацій. В науковій літературі склалися різні підходи до визначення сутності трудового потенціалу. Одні автори (Маслова І., Котляр А., Іванова Р., Пирожков С. та ін.) розглядають трудовий потенціал як узагальнюючу характеристику міри (кількості) та якості сукупних можливостей до праці працездатного населення по участі в суспільній діяльності, інші (Коров'яківська Н., Скаржинський М. та ін.) — зводять трудовий потенціал до потенціалу самої праці, зв'язуючи його з сукупним робітником. Проблеми формування і реалізації трудового потенціалу активно досліджуються українськими економістами, демографами: Долішнім М.І., Злупком С.М., Вовканичем С.Й., Писаренко С.М., Пітюlichem М.І., Бондарем І.К., Мікловдою В.П., які розробили теоретичні питання формування якості соціально-трудоного потенціалу.

Однак в цих працях поки що не знайшли розв'язання проблеми використання трудового потенціалу регіонів в умовах переходу до ринкової економіки. Концепція повної і раціональної зайнятості, яка раніше існувала в економічній науці, вимагає переосмислення наслідків нових умов господарювання, існування безробіття, яке охоплює дедалі більшу частину працездатного населення. З урахуванням цього посилюється увага до соціально-економічних досліджень, економіко-демографічних аспектів формування і використання трудового потенціалу області, проблеми зайнятості населення, що і стало метою написання статті.

Виклад основного матеріалу. 1. Перетворення, які здійснюються в аграрному секторі економіки, загострили проблему зайнятості сільського населення, зокрема Закарпатської області. Зростання кількості безробітних відбулося, в основному, за рахунок скорочення або й повного закриття сільськогосподарських підприємств. Самоусунення держави від підтримки сільськогосподарського товаровиробника, скорочення обсягів сільськогосподарського виробництва, перетворення агропромислового комплексу в малоприбутковий сектор економіки створили вкрай несприятливу ситуацію щодо зайнятості сільського населення. У 2008 р. безробітне населення працездатного віку всього по області становило приблизно 37,8 тис., з них у сільській місцевості 13,7 тис. ос., велика кількість працівників підприємств втратили роботу, потреба підприємств особливо у 2007 р. і 2008 р. значно скоротилась. За підсумками 2009 року на Закарпатті зафіксовано спад виробництва майже наполовину. Торік роботу втратили понад 3 тисячі закарпатців. Загалом, на 1 січня 2010 року на обліку в державній службі зайнятості перебували 12 830 безробітних.

2. З метою створення нових робочих місць і зміни структури зайнятості на селі необхідно сприяти розвитку так званого малого та середнього бізнесу, що включає в себе забезпечення роботою громадян зайнятих у особистих підсобних господарствах та надання можливості працювати та отримувати доходи незалежно від сезону. Саме малі підприємства, не потребуючи великого стартового капіталу, спроможні швидко вирішувати проблему створення нових робочих місць або хоча б забезпечити самих себе роботою самостійно.

Особливу увагу необхідно приділити підтримці вже існуючих підприємств, що створюють додаткові робочі місця.

Зважаючи на сезонний характер сільськогосподарського виробництва сільським радам необхідно більш активно включатись в роботу по моніторингу сільського ринку праці, його всебічного аналізу та створення умов для зайнятості людей протягом року. В тих сільськогосподарських підприємствах, де існує переробка сільськогосподарської продукції, рівень сільської зайнятості найвищий. Тому одним з напрямків вирішення проблеми на селі може бути створення спільних «переробних підприємств», куди можуть включатись саме малі господарства, ці підприємства будуть мати на меті забезпечення постійною роботою сільських жителів та отримання ними стабільного доходу. Проаналізувавши ефективність сільськогосподарського виробництва Закарпатської області видно, що на 100 га сільськогосподарських угідь виробництво валової продукції у господарствах населення майже у чотири рази перевищує цей показник сільськогосподарських підприємств. Господарства населення самостійно визначають структуру посівів, орієнтуючись на властивості своєї ділянки та використовуючи природно-кліматичні умови району (табл.1).

Таблиця 1.
Виробництво валової продукції на 100 га сільськогосподарських угідь Закарпатської області (тис. грн.)

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Усі категорії господарств	309,5	330,4	335,7	336,6	504,8	506,6	505,8	504,0
Сільськогосподарські підприємства	52,7	71,6	77,0	119,4	134,5	140,3	138,9	157,6
Господарства населення	462,5	439,5	413,3	388,8	580,5	575,9	569,6	576,7

3. Для збільшення зайнятості сільського населення у сфері його соціального захисту необхідно гарантувати виплату заробітної плати, яка повинна бути не нижче законодавчо встановленого мінімального рівня заробітної плати (з 1 жовтня 2009 року 669 грн.) та не допускання затримки з її виплати, для чого організувати постійний всебічний контроль з допомогою спеціальних служб, які можуть бути створені у «переробних підприємствах», а також забезпечити господарствам населення отримувати дохід у розмірі не нижче прожиткового мінімуму цілий рік, незважаючи на сезонність сільськогосподарського виробництва.

Висновки. Узагальнюючи вищезазначене, вважаємо, що політика в напрямку регулювання трудового потенціалу в сільському господарстві, надасть можливість вирішення проблем зайнятості у сільській місцевості, підвищить добробут населення, покращить роботу підприємств та забезпечить їх прибутковість, зменшить безробіття.

Список використаних джерел

1. Аметов Р. Оцінка економічного і трудового потенціалу // Україна: аспекти праці. – 2001. – №6. – С. 14.
2. Павловська О. Удосконалення фінансового забезпечення заходів політики зайнятості на основі підвищення ціни робочої сили // Україна: аспекти праці. – 2002. – №2. – С. 38.
3. Лендел М.А., Трудовий потенціал села в умовах становлення ринкової економіки / М.А. Лендел, Г.В. Войтенко. – Ужгород: 2006. – 245 с.
4. Сільське господарство Закарпаття. Статистичний збірник за даними 2000-2008 рр. / Головне управління статистики у Закарпатській області. – Ужгород: 2009. – 65 с.
5. Соціально-економічне становище Закарпатської області. Статистичний бюлетень за січень-жовтень 2009 року / Головне управління статистики у Закарпатській області. – Ужгород: 2009. – 60 с.
6. Статистичний щорічник Закарпаття 2008 рік / Головне управління статистики у Закарпатській області, 2009. – Ужгород: 2009. – 250 с.

Annotation. Labour potencial the Zakarpattya area is analysed, certainly efficiency of the use of labour potencial agrarian a sector.

Key words: employment, labour potential of agrarian to the sector.

14

УДК 64.044.2

Ю.В. Горемикіна, аспірант, Інститут демографії та соціальних досліджень, м. Київ

РОЗВИТОК ТА ЗБЕРЕЖЕННЯ ТРУДОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ ЗА УМОВ БЕЗРОБІТТЯ: РОЛЬ СОЦІАЛЬНИХ ПОСЛУГ

У статті розглянуто проблеми розвитку та збереження трудового потенціалу за умов безробіття. Особливу увагу приділено наданню соціальних послуг безробітним як фактору розвитку і збереження трудового потенціалу України, функціонуванню Державної служби зайнятості, ефективності використання можливостей Державної служби зайнятості.

525